

הכנימה האדומה המזרחית והתעצמות נזקיה במטעי מנגו

יאייר בן-דב, מנס ויסוקי, המחלקה לאנטומולוגיה, מינהל המחקר החקלאי*

כנימות מגן:

Asterolecanium pustulans Cockerell

Coccus elatensis Ben-Dov (תמונה 5)

Parasaissetia nigra (Nietner)

Saissetia privignae De Lotto (תמונה 6)

מינים אלה נמצאו באוכלוסיות מצומצמות ובלתי מזיקות. ברם, עצם הופעתם במטע צריכה לשמש התרעה; שכן הן עלולות להתפרץ ולהזיק במקרים של ממשק הדברה בלתי מבוקר.

ספרות

1. בן-דב י. ונציאן א. בן-דב י. (1985): תריפס המנגו בערבה, תצפיות בפנולוגיה ובבילוגיה ובדיקת שיטות הדברה. "השדה" ס"ה: 1830 — 1826.
2. ונציאן א. בן-דב י. (1982): תריפס המנגו, מזיק חדש בערבה. "השדה" ס"ב: 1117 — 1116.
3. Ben-Dov, Y. (1981). Bull Ent. Res. 71: 649—654.
4. Ben-Dov, Y. (1985). Phytoparasitica 13: 185—192.
5. Borchsenius, N.S (1966): A catalogue of the armoured scale insects (Diaspidoidea) of the world. Nauka, Moscow & Leningrad, 449 pp.

AONIDIELLA ORIENTALIS (NEWSTEAD) — A MANGO PEST IN ISRAEL

Y. Ben-Dov and M. Wysoki*

Aonidiella orientalis (Newstead) (Homoptera: Diaspididae) penetrated into Israel through the Arava Valley in the early eighties. Since then its distribution has extended northwards to the Jordan and Bet She'an Valleys, where it has become a major pest of mango.

* Department of Entomology, Agricultural Research Organization, The Volcani Center, Bet Dagan 50250, Israel.

תערוכת פירות קיץ

תוצג ב-5 ביוני בבית-האריזה "מור" בכביש נען (מסתעף מכביש רמלה-ביל"ו) בשעות 11:00 — 18:00.
יוצגו זנים רבים של כל פירות הקיץ המוקדמים, תהיה תצוגת הגנת הצומח, וייערך סיור בחלקת נקטרינות מוקדמות הציבור מוזמן!

כאשר הוחל בנטיעות של מטעי מנגו מסחריים ביישובי הערבה, בשנות השבעים, הופיעו בהם מיני חרקים מזיקים שלא היו ידועים בארץ לפני כן: תריפס המנגו (2) הכנימה האדומה המזרחית (4) והכנימה הרכה האילתית (3). בשנים שלאחר מכן נתברר, כי שניים מהם התבססו היטב בגידול זה ואף התפשטו צפונה לאזורים נוספים. תריפס המנגו היה לאחד ממזיקי-המפתח בגידול מנגו בערבה (1). בבקעת הירדן ובאזור הבשור. הכנימה האדומה המזרחית. שבתחילה היתה נפוצה בעמק הערבה (4). התפשטה בשנים האחרונות לאורך בקעת הירדן. עמק הירדן ובקעת בית-שאן. תוך שהיא גורמת נזקים קשים. מאמר זה מובא במטרה ליידע את ציבור הנוטעים בדבר הכנימה האדומה המזרחית, ולהציג מידע ראשוני עליה.

הכנימה האדומה המזרחית (להלן כא"מ) *Aonidiella orientalis* (Newstead) נמנית עם משפחת הכנימות הממוגנות Diaspididae, ונפוצה באזורים הטרופיים והסובטרופיים של אסיה, אפריקה ואמריקה (5). מציאותה במספר ארצות שכנות כגון עיראק, ערב הסעודית ומצרים — ידועה מזה זמן רב, כך שסביר להניח שחדירתה לישראל בשנים האחרונות היתה בדרך של התפשטות טבעית. היא מצטיינת ברכי-פונדקאיותה, ובאזורי תפוצתה בעולם היא נמצאה מאלחת צמחים הנמנים עם 30 משפחות בוטניות. בארץ מצאנו אותה, עד כה, לכל אורך השקע: עמק הערבה, בקעת ים-המלח, בקעת הירדן, בקעת בית-שאן, ובקעת כנרת. הפונדקאי הנפוץ ביותר בארץ הוא המנגו. ברם היא נמצאה גם על הדורים, על סאפורדילה, על אלת המסטיק ועל חרוב.

כא"מ היא מין דו-הורי, המתרבה רבייה מינית. מגן הנקבה עגול, ואילו של הזכר מוארך (תמונות 1, 2). ** המגינים אדומים במרכז ולבנים בשוליים. על-הרוב צבעו האדום של המגן בהיר יותר מזה של מגן הכנימה האדומה של ההדרים — *Aonidiella aurantii* (Maskell), אך לעתים יש קושי בהבחנה בין שני המינים בבדיקה חיצונית, ויש צורך באימות של זיהוייה בבדיקה מיקרוסקופית. בעץ המנגו מתפתחת הכנימה על עלים, על ענפים ועל פירות. נקודות התפתחותה על העלים (תמונה 3) נעשות כלורוטיות, וכאשר אוכלוסייתה צפופה נגרמת נשירת עלים. אוכלוסיות גדולות של הכנימה בעצים צעירים ועל ענפים גורמות התייבשות ענפים ודיכוי רב של צמיחת העץ והתפתחותו. הנזק לפרי (תמונה 4) קשה. בנקודות המציצה נוצרים כתמים, שצבעם שונה מהצבע האפייני של הקליפה, ובנטיעות קשה מכוסה הקליפה שכבה של מגיני הכנימה. פירות כאלה מקבלים סיווג נמוך בעת השיווק, ובשנת 1989 היו מקרים של פירות אשר נפסלו לייצוא בגלל אילוחם בכנימה.

בבדיקות הקדמיות שערכנו נמצא, שנטפלים אל הכנימה שני מינים של צרעות טפיליות. האחד הוא מין של *Aphytis* (משפחת Aphelinidae), והאחר — *Habrolepis aspidiotii* Compere & Annecke (משפחת Encyrtidae). הטפילים מופיעים לעתים בשיעורי טפילות גבוהים, אך יש צורך במחקרים נוספים כדי להעריך את חשיבותם לצמצום אוכלוסיות המזיק.

בשנים האחרונות מצאנו במטעי מנגו גם את המינים הבאים של

* פירסום של מינהל המחקר החקלאי, סדרה ה' 1990, מס' 2310.

** התמונות — בדף צבעוני.

הכנימה האדומה המזרחית וכנימות אחרות במנגו

למאמר של י. בן-דב ומ. ויסוקי במדור "מטעים"

שורה עליונה, מימין לשמאל: הכנימה האדומה המזרחית על עלה מנגו, מגן נקבה ומגן זכר של הכנימה, נזק הכנימה בעלי מנגו. שורה תחתונה, מימין לשמאל: נזק הכנימה האדומה המזרחית בפרי מנגו, נקבות מבוגרות של הכנימה הרכה האילתית, נקבה צעירה של הכנימה *Saissetia privigna*.

תריסית הצלף ונזקיה באבוקדו

למאמר של י. יזהר וחובריו במדור "מטעים"

1 – זחל של תריסית הצלף, 2 – בוגר של תריסית הצלף; 3 – קבוצת פשפשי תריסית הצלף על פרי אבוקדו; 4 – פרי הזן האס נגוע בתריסית הצלף.

למאמר על זבוב הפירות היס-תיכוני